

Kasvun ja oppimisen lautakunta 11.12.2024 § 224

§ 224

Lausunto valtuustoaloitteeseen vahtimestaripalveluiden siirtämisestä takaisin sivistystoimeen ja rehtoreiden alaisuuteen (palautettu 25.9.2024)

Valmistelijat / lisätiedot:
Helin Erkko
Lippo Asko
Westerlund Mia
Lehtinen Maija
Turpeinen Jaakko
Ahlgren Mari
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Rinta-aho Harri

Kasvun ja oppimisen lautakunta antaa selostusosan mukaisen lausunnon valtuutettu Kaisa Alaviirin sekä 26 muun valtuutetun 20.5.2024 jättämään valtuustoaloitteeseen vahtimestaripalveluiden siirtämisestä takaisin sivistystoimeen ja rehtoreiden alaisuuteen.

Käsittely

Esittelijän selostusosaan tekemä muutos on huomioitu pöytäkirjassa.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta:

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Kaisa Alaviiri ja 26 muuta valtuutettua jättivät 20.5.2024 valtuustoaloitteen, jossa ehdotetaan vahtimestaripalveluiden siirtämistä takaisin sivistystoimeen ja rehtoreiden alaisuuteen
Asiaa on käsitelty lautakunnan kokouksessa (Kasvun ja oppimisen lautakunta 25.09.2024 § 172). Lautakunta päätti palauttaa asian uudelleen valmisteluun.

Aloite ottaa kantaa sujuvan kouluarjen kannalta tärkeään tehtävään. Vahtimestarin rooli koulun perustehtävää tukevana toimintana on merkittävä riippumatta siitä, miten toiminta on kaupunkitasolla organisoitu. Lausunto on valmisteltu Tilapalvelut-liikelaitoksen ja Kasvun ja oppimisen toimialan yhteistyönä. Valmisteluun ovat osallistuneet Suomenkielisen perusopetuksen, ruotsinkielisten sivistyspalvelujen, toisen asteen koulutuksen ja nuorisopalveluiden tulosyksiköiden sekä toimialan esikunnan edustajat. Uudelleen valmisteltu lausuntoluonnos käsitellään Kasvun ja oppimisen lautakunnassa 11.12.2024 ja Svenska Rum - lautakunnassa 12.12.2024.

Aloitteessa mainitaan useita jo vahtimestaripalveluiden palvelukuvaukseen kirjattuja kohtia, miksi vahtimestaripalvelut tulisi siirtää takaisin Kasvun ja

oppimisen toimialalle ja rehtoreiden alaisuuteen. Nämä korostavat vahtimestarien merkittävää roolia koulu yhteisössä ja heidän vaikutustaan koulun arkipäivän sujuvuuteen. Valtuustoaloitteessa siirron perusteiksi on kirjattu seuraavat kohdat:

1. Kiinteä osa koulu yhteisöä: Vahtimestari on olennainen osa koulu yhteisöä. Hänen työnsä ei rajoitu pelkästään tilojen ylläpitoon, vaan hän on päivittäisessä vuorovaikutuksessa oppilaiden, henkilökunnan ja vierailijoiden kanssa. Tämä vuorovaikutus edistää yhteisöllisyyttä ja turvallisuudentunnetta koulussa.
2. Tukee kasvatustehtävää: Vahtimestarit osallistuvat omalta osaltaan koulun kasvatustehtävään. He toimivat esimerkkinä oppilaille, tukevat koulun sääntöjen noudattamista ja auttavat ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta. Tämä kasvatuksellinen ulottuvuus korostaa vahtimestarien merkitystä koulun pedagogisessa ympäristössä.
3. Asiakaspalvelu ja ohjaus: Vahtimestarit vastaavat koulun asiakaspalvelusta, opastaen ja ohjaten sekä vierailijoita että koulun henkilökuntaa ja oppilaita. Tämä tehtävä vaatii jatkuvaa yhteydenpitoa koulun rehtorin ja muun henkilökunnan kanssa, jotta koulun toimintaa voidaan kehittää ja parantaa.
4. Turvallisuus ja järjestys: Vahtimestarit vastaavat koulun turvallisuudesta ja järjestyksestä. He valvovat tilojen turvallisuutta, hallinnoivat avaimia ja ilmoittavat puutteista rehtorille tai rehtorin nimeämälle taholle. Tämä rooli on kriittinen koulun turvallisuuspolitiikan toteuttamisessa.
5. Tekninen tuki ja ylläpito: Vahtimestarit huolehtivat AV-laitteiden ja muiden perusopetusvälineiden toimivuudesta. Heidän tekninen tukensa on välttämätöntä opetuksen sujuvuuden kannalta, ja he toimivat usein linkkinä teknisten ongelmien ja niiden ratkaisijoiden välillä.
6. Avustavat toimistotehtävät: Vahtimestarit tekevät myös erilaisia avustavia toimistotehtäviä, jotka tukevat koulun hallinnollisia prosesseja. Tämä monipuolinen työnkuva edellyttää läheistä yhteistyötä koulun johdon kanssa, ja vahtimestarien hallinnollinen tuki on tärkeää koulun päivittäisen toiminnan kannalta.
7. Palo- ja pelastustoimet: Vahtimestarit osallistuvat koulun palo- ja pelastustoimiin sekä muihin rehtorin määrittelemiін tärkeisiin toiminnallisiin kokouksiin. Heidän roolinsa hätätilanteiden hallinnassa ja turvallisuusprotokollien noudattamisessa on keskeinen.

Vahtimestaripalveluiden siirtoa tukevat kohdat on kirjattu pääsääntöisesti kaikki tällä hetkellä palvelusopimuksen liitteenä olevaan palvelukuvaukseen, joka päivitettiin Tilapalvelut-liikelaitoksen ja toimialan välillä keväällä 2023.

Jos rehtorilla olisi suora työnjohdollinen asema vahtimestareihin nähden, koulu yhteisön arkeen ja toimintaan liittyvät tehtävät hoidettaisiin todennäköisesti vähemmällä byrokratialla ja tehokkaammin. Teknisluontoiset tehtävät, kuten turvallisuuteen, avainhallintaan ja kiinteistöhoitoon liittyvät, edellyttävät kuitenkin enemmän yhteydenpitoa Tilapalvelut-liikelaitoksen kanssa. Näiden tehtävien osalta vahtimestareiden sijoittaminen Tilapalvelut-liikelaitokseen on perusteltua.

Nykytilanne

Koulujen vahtimestarit keskitettiin 1.8.2012 silloiseen liikelaitokseen. Perusteena keskittämislle oli mm. esihenkilötyön selkeyttäminen, vahtimestareiden tasalaatuinen osaaminen ja tehtäväkuvien yhtenäistäminen eri kohteissa.

Koulujen vahtimestari-, aula- ja turvallisuuspalveluiden järjestäminen on sovittu palvelusopimuksella järjestettävän keskitetysti Tilapalvelut -liikelaitoksessa (tuottaja). Palvelua tuotetaan kasvun ja oppimisen toimialan (tilaaja) määrittelemissä kohteissa kahtena, kolmena tai viitenä päivänä viikossa. Koulukohtaiset päivätarpeet tarkastetaan aina keväisin seuraavalle lukuvuodelle.

Sopimuksessa sovitun vahtimestaritarpeen lisäksi tilaaja voi tilata erikseen laskutettavia aula- ja turvallisuuspalveluita sekä käyttäjäpalveluita. Vahtimestaripalvelut sekä erikseen laskutettavat palvelut tuotetaan tuottajan omana työnä tai järjestetään alihankintana. Tuottaja vastaa alihankkijoistaan kuin omasta toiminnastaan.

Hinnastot ovat vuosittain kiinteät ja perustuvat ennakoituihin tilausmääriin ja Espoon kaupungin voimassa oleviin ohjeisiin sisäisten palveluiden hinnoittelusta. Hinnat tarkistetaan vuosittain. Kustannukset jaetaan tulosyksiköille kuukausittain tilaajan kustannuspaikkojen mukaan. Hinnat sisältävät tuottajan työvoimakustannukset, tuotekehitys- ja muut toiminnan ohjausjärjestelmät, tuottajan talous- ja henkilöstöhallinnon toiminnot ja muut palvelujen ostot sekä muut palvelusopimuksessa kirjatut toimenpiteet.

Vahtimestareiden käyttämät tilat kuuluvat tilaajan hallinnoimiin toimitiloihin, joista tilaaja on tehnyt sopimuksen Tilapalvelut -liikelaitoksen kanssa. Tilaaja tarjoaa nämä tilat tuottajalle käyttöön toiminnan järjestämiseksi. Myös vahtimestarien sosiaalitulat tilaaja osoittaa tuottajalle toiminnan alkaessa.

Tilapalvelut-liikelaitoksen alaisuudessa työskentelevien henkilöiden sisäinen kierto mahdollistaa heidän siirtymisensä tehtävästä toiseen. Sisäistä kiertoa olisi vaikeampaa toteuttaa, jos vahtimestaripalvelut sijoittuisivat toiselle toimialalle. Osa vahtimestareiden tehtävistä ei täytä koko työaika, jolloin vahtimestarin tehtävien lisäksi henkilö hoitaa muita Tilapalvelut-liikelaitoksen tarjoamia palveluita, esimerkiksi laitoshuoltajan tehtäviä. Tämä on kaupungille kustannustehokasta ja työntekijälle eduksi, kun työntekijälle voidaan tarjota kokopäiväistä työtä.

Tilapalveluilla on paremmat edellytykset laajempien resurssien kautta vahtimestareiden sijaistusten kuin myös tilaajan esittämien palvelumitoitusten muutosten hoitoon kuin yksittäisellä rehtorilla. Sijaistusten hoito yksittäisten rehtoreiden toimesta lisäisi rehtoreiden hallinnollista työtaakkaa.

Yhteistyöryhmä, johon kuuluvat kasvun ja oppimisen toimialan (tilaaja) tulosyksiköiden johtajat sekä tuottajan palvelutuotantopäällikkö ja aluepäällikkö ja heidän määräämänsä muut henkilöt, kokoontuu palvelusopimuksen mukaan kaksi kertaa vuodessa, koollekutsujana on tuottaja. Yhteistyöryhmässä käsitellään mm. toimintaan liittyviä asioita, toiminnan kehittämistä, asiakastytyvyyttä sekä vasteaikojen ja palvelutason toteutumista.

Rehtoreille suunnattu kysely vahtimestaripalveluista

Kysely vahtimestaripalveluista toteutettiin koulujen rehtoreille lokakuussa 2024. Vastauksia saatiin 50 rehtorilta. Kysely toteutettiin siten, että vastaaminen onnistui ilman vastaajan tunnistautumista.

Kyselyssä rehtoreita pyydettiin arvioimaan vahtimestaripalveluiden järjestämistä ja palveluiden toteutumista omassa koulussaan. Arviot vahtimestaripalveluiden toteutumisesta olivat pääosin myönteisiä. Suurin osa vastaajista oli tyytyväisiä yhteistyön sujumiseen, vuorovaikutukseen vahtimestarien kanssa sekä heidän osallistumiseensa koulun kasvatus- ja turvallisuustehtäviin. Vahtimestaripalvelut koettiin enimmäkseen sujuviksi ja tehokkaiksi.

Kyselyssä tiedusteltiin myös rehtoreiden kantaa ja perusteluja siihen, pitäisikö vahtimestarit siirtää kasvun ja oppimisen toimialalle ja rehtoreiden alaisuuteen. Kaksi kolmesta rehtorista kannatti siirtoa. Kolmasosa vastaajista vastusti siirtoa. Yksi vastaaja ei ottanut asiaan kantaa. Siirtoa tukevat perustelut liittyvät pääasiassa työyhteisön sujuvuuden parantamiseen ja byrokratian vähentämiseen. Kommentit korostivat, että vahtimestarin siirtäminen rehtorin alaisuuteen voisi selkeyttää vastuujakoa ja parantaa tiedonkulkua, mikä puolestaan helpottaisi päivittäistä toimintaa ja lisäisi tehokkuutta. Lisäksi esille tuotiin, että siirto voisi mahdollistaa vahtimestarin paremman integroitumisen kouluyhteisöön ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.

Siirtoa vastustavat perustelut painottavat rehtoreiden työmäärän lisääntymistä siirron seurauksena. Rehtoreiden näkemyksen mukaan nykyinen järjestelmä toimii hyvin, kun rekrytointi, perehdytys ja työn ohjaaminen hoidetaan tehokkaasti. Lisäksi esitettiin, että siirtoon liittyvät ongelmat voivat olla henkilösidonnoisia, eikä järjestelmän muutos välttämättä ratkaise näitä ongelmia. Tiedonkulun parantaminen ja johtamisresurssien lisääminen nähtiin myös keskeisinä tekijöinä järjestelmän toimivuuden kannalta.

Vastaajilla oli mahdollisuus antaa palautetta vahtimestaripalveluista yleisesti. Palautteessa mainittiin usein positiiviset kokemukset nykyisistä tai aiemmista vahtimestareista sekä heidän esihenkilöistään. Yleisen palautteen perusteella voidaan todeta, että vahtimestaripalveluiden laatu ja saatavuus ovat merkittäviä tekijöitä koulun päivittäisen toiminnan sujuvuuden kannalta. Vahtimestarin kielitaito, päivittäinen läsnäolo ja yhteisöllisyyden tukeminen ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat palvelun laatuun. Rekrytoinnin ja perehdytyksen parantaminen voisi auttaa varmistamaan, että vahtimestarit sopivat tehtäviinsä ja integroituvat hyvin kouluyhteisöön.

Vammaisneuvoston lausunto

Lautakunta palauttaessaan lausunnon uudelleen valmisteltavaksi pyysi myös Espoon vammaisneuvoston lausuntoa koskien eri tavoin toimintarajoitteisten (mm. liikunta- ja aistivammaisten) näkemyksiä vahtimestaripalveluiden nykytilanteesta sekä vammaisvaikutusten arviointia.

Lausunnossaan 23.10.2024 vammaisneuvosto yhtyi valtuustoaloitteessa esitettyihin perusteisiin vahtimestarien merkityksestä koulupäivän sujuvuuteen. Lisäksi vammaisneuvosto toi esiin vahtimestaripalvelun merkityksen koulutilojen kuntalaiskäytössä. Vammais- ja

pitkäaikaissairaiden yhdistykset käyttävät koulujen tiloja mm. kokous- ja liikuntatoimintaan.

Vahtimestaripalvelujen puuttuminen ja ns. omavalvontakäyttö on hankaloittanut toimintarajoitteisten ja aistivammaisten henkilöiden mahdollisuuksia käyttää koulujen tiloja toimintaansa. Vammaisneuvosto toi esiin kattavasti tilojen turvallisuuteen, käytettävyyteen, sisäänpääsyyn ja hätätilanteisiin liittyviä seikkoja, joissa vahtimestaripalveluilla voitaisiin taata myös sujuva ja turvallinen iltakäyttö vammaisille, pitkäaikaissairaille ja heidän yhdistyksilleen. Lisäksi vammaisneuvosto suosittelee vammaisvaikutusten arvioinnin käyttöä päätöksenteon tukena.

Vammaisvaikutusten arviointi (VAVA) on tärkeä prosessi, joka keskittyy arvioimaan lainsäädännön ja päätösten vaikutuksia vammaisten ihmisten elämään. Kun kyseessä on nykyisten vahtimestaripalveluiden lähiesihenkilötyön järjestäminen tulevaisuudessa, vammaisvaikutusten arviointia ei nähdä tarpeelliseksi palvelun organisoinnin osalta. Vahtimestaripalveluiden yleiseen järjestämiseen kouluissa ja kuntalaiskäytössä liittyvä vammaisvaikutusten arviointi tulee vammaisneuvoston lausunnon mukaisesti toteuttaa mahdollisimman pian.

Vahtimestarin tehtävien vaikutusten arviointi lapsiin ja nuoriin, Nuorisovaltuuston lausunto

Vahtimestarit ovat tärkeitä kouluyhteisössä, ollen vuorovaikutuksessa oppilaiden, henkilökunnan ja vierailijoiden kanssa. He tukevat koulun turvallisuutta ja auttavat oppilaita tuntemaan olonsa turvalliseksi. Vahtimestarien roolia voidaan tukea työn tuottajan ja tilaajan toimesta. Tilaajan on integroiva vahtimestarit kouluyhteisöön. Positiivista työympäristöä edistetään yhteistyöllä, kuten yhteisillä kahvitauoilla, tiimipalavereilla ja virkistystapahtumilla.

Nuorisovaltuusto antoi lausunnon 18.11.2024 valtuustoaloitteeseen ja totesi, että vahtimestarit ovat tärkeä osa kouluyhteisöä, tukien turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Heidän työnsä ei rajoitu pelkästään tilojen ylläpitoon, vaan he ovat vuorovaikutuksessa oppilaiden, henkilökunnan ja vierailijoiden kanssa. Nuorisovaltuusto uskoo, että vahtimestareiden sijoittuminen kasvun ja oppimisen toimialalle ja rehtoreiden alaisuuteen parantaisi yhteistyötä ja palvelujen kehittämistä.

Ehdotus jatkotoimenpiteistä

Tulevaisuuden tavoitteet:

Vahtimestaripalveluiden tarkempi tarkastelu: Vahtimestaripalveluiden roolia ja merkitystä kouluyhteisössä tulee tarkastella perusteellisesti. Tämä sisältää vahtimestarien vaikutuksen koulun arkipäivän sujuvuuteen, turvallisuuteen ja yhteisöllisyyteen.

Vahtimestareiden siirron mahdollisuuden lähempi tarkastelu: Vahtimestareiden siirtoa takaisin Kasvun ja oppimisen toimialalle ja rehtoreiden alaisuuteen tulee tutkia tarkemmin. Tämä tarkastelu tulee tehdä henkilöstöhallinnon, talouden ja tarpeiden näkökulmasta.

Perustelut:

Henkilöstöhallinnon näkökulma: Vahtimestarien siirto rehtoreiden alaisuuteen voisi selkeyttää vastuujakoa ja parantaa tiedonkulkua, mikä helpottaisi päivittäistä toimintaa ja lisäisi tehokkuutta. Tämä voisi myös

vähentää byrokratiaa ja parantaa vahtimestarien integroitumista kouluyhteisöön.

Talouden näkökulma: Vahtimestaripalveluiden kustannukset tulee arvioida tarkasti, mukaan lukien työvoimakustannukset ja kaikki oheiskustannukset. Kustannuslaskelmien pohjalta voidaan määritellä kustannustehokkain taho vahtimestaripalveluiden toteuttamiseksi. On tärkeää tunnistaa vahtimestaripalveluiden toteuttamisen haasteet sekä työn järjestämisen että talouden kannalta. Lisäksi mahdollisesta siirrosta syntyvät osaoptimoinnin riskit tulee tunnistaa ja huomioida.

Tarpeiden näkökulma: Vahtimestaripalveluiden järjestämisen tulee vastata koulujen toiminnallisten tarpeiden lisäksi myös kuntalaiskäytön sekä erityisryhmien tarpeisiin. Tämä sisältää teknisluontoiset tehtävät, kuten turvallisuuden ja kiinteistönhoidon, sekä vahtimestarien roolin koulun kasvatustehtävässä ja yhteisöllisyyden tukemisessa.

Jatkotoimenpiteet:

Selvityksen laatiminen: Vuoden 2025 aikana tulee laatia selvitys, jossa tarkastellaan koulujen toimintaan liittyvät vahtimestarityöhön liittyvät tarpeet ja toiveet sekä vahtimestareiden teknisluontoiset tehtävät. Selvityksen pohjalta tarkennetaan vahtimestaripalveluiden palvelukuvausta. Tässä yhteydessä tehdään myös vahtimestaripalveluiden järjestämiseen, toteuttamiseen sekä sisältöön liittyvä vammaisvaikutusten arviointi. Vammaisvaikutusten arvioinnissa huomioidaan kuntalaiskäytön tarpeet.

Kouluissa ja lukioissa toimiville vahtimestareille laaditaan kysely selvityksen laatimisen tueksi. Kyselyssä selvitetään vahtimestareiden näkemykset ja kokemukset nykytilanteesta, vahtimestaripalveluiden kehittämistarpeista sekä näkemykset siitä, mitä mahdollisuuksia ja uhkia olisi vahtimestaripalveluiden mahdollisessa siirrosta toimialalle.

Kustannuslaskelmien laatiminen: Laaditaan selkeät laskelmat vahtimestaripalveluiden kustannuksista, mukaan lukien työvoimakustannukset ja kaikki muut oheiskustannukset. Kustannuslaskelmien pohjalta määritellään kustannustehokkain tapa vahtimestaripalveluiden toteuttamiseksi.

Yhteistyön tiivistäminen: Yhteistyöryhmän toiminnan tiivistäminen ja järjestelmällinen palautteen kerääminen sekä toiminnan kehittämiseen tähtäävän palautteen huomioiminen. Tämä auttaa viemään toimintaa haluttuun suuntaan, joka tukee koulujen arjen sujuvuutta, turvallisuutta ja toimintaa.

Päätöshistoria

Kasvun ja oppimisen lautakunta 25.09.2024 § 172

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Rinta-aho Harri

Kasvun ja oppimisen lautakunta antaa selostusosan mukaisen lausunnon valtuutettu Kaisa Alaviirin sekä 26 muun valtuutetun 20.5.2024 jättämään valtuustoaloitteeseen vahtimestaripalveluiden siirtämisestä takaisin sivistystoimeen ja rehtoreiden alaisuuteen.

Käsittely

Kling teki Wallsin, Vanhasen ja Kosken kannattamana seuraavan palautusehdotuksen:

”Lautakunta palauttaa vastauksen uudelleen valmisteltavaksi. Lautakunta toivoo, että uudessa vastauksessa otetaan selkeämmin kantaa aloitteessa esille nostettuihin vahtimestaripalveluita koskeviin koulun toiminnan kannalta tärkeisiin asioihin. Lisäksi lautakunta toivoo tietoa siitä, kuinka paljon vahtimestaripalveluiden kustannuksissa voidaan säästää, jos rehtoreista tulee vahtimestareiden esihenkilöitä. Lautakunta toivoo myös, että myös Espoon vammaisneuvostolta pyydetään lausunto koskien eri tavoin toimintarajoitteisten (mm. liikunta- ja aistivammaisten) näkemykset vahtimestaripalveluiden nykytilanteesta sekä samoin vammaisvaikutusten arviointi tulisivat myös huomioiduksi lausunnossa.”

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja Räf tiedusteli, voidaanko Klingin palautusehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta:

Päätti palauttaa asian uudelleen valmisteluun.

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustoaloite vahtimestaripalveluiden siirtäminen takaisin sivistystoimeen ja rehtoreiden alaisuuteen
- Espoon vammaisneuvoston lausunto valtuustoaloitteeseen vahtimestaripalveluista
- Nuorisovaltuuston lausunto valtuustoaloitteeseen vahtimestaripalveluista

Tiedoksi